

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.13.4/2373	10 oktober 1995

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 51/95)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

b.a.

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Kolonel - D.K.M.

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/95/12.13.4/2373 d.d. 10 oktober 1995

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

51/95

(Afgesloten 101200B OKT 1995)

Conclusie/voorzicht

Het bestand in Bosnië-Herzegovina, dat heden zou ingaan, is tenminste één dag uitgesteld. Gezien de verder verhevigde gevechten en de politieke meningsverschillen is een beëindiging van de gevechten vooralsnog niet te verwachten. Zelfs indien het tot een alom nageleefd staakt-het-vuren zou komen, is de kans op een doorbraak in het vredesoverleg gering.

Er zijn aanwijzingen dat de Bosnische Serviërs operaties in en om de Sapna-vinger voorbereiden om een ook in de winter bruikbare oostelijke corridor tussen de "Servische" gebieden in noordoost- en zuidoost-Bosnië te verwerven.

Mogelijk als gevolg van wrijvingen tussen Moslims en Kroaten in de Bihac-enclave zijn nieuwe Kroatische troepen, naar wordt vermoed niet op uitnodiging van de Bosnische regering, Bosnië-Herzegovina binnengetrokken.

De Serviërs en Kroaten hebben fundamenteel uiteenlopende interpretaties verwoord over de eerder gemaakte afspraken met betrekking tot Sector Oost. De kans dat die afspraken de basis kunnen vormen voor een politieke oplossing voor het vraagstuk van de toekomstige status van oost-Slavonië blijft uiterst klein.

Bosnië-Herzegovina

Vorige week is een staakt-het-vuren in het Bosnische conflict overeengekomen. Dit heeft betrekking op het gehele grondgebied van Bosnië-Herzegovina en zou in beginsel op 10 oktober zijn ingaan. Het bestand is overeengekomen voor de duur van zestig dagen. De Bosnische regering had echter als voorwaarde gesteld dat de gas-, water- en elektriciteitsvoorziening van Sarajevo moest zijn hersteld. Een andere Bosnische voorwaarde was dat Sarajevo en de oostelijke enclave rond Gorazde ongehinderd over de weg kunnen worden bereikt. Aan deze voorwaarden is echter nog niet voldaan, zodat inmiddels is aangekondigd dat het bestand tenminste één dag later in zal gaan dan oorspronkelijk gepland.

Hervatting van de aanvoer van aardgas naar Sarajevo blijkt nog een probleem. Het Russische aardgas moet via Hongarije en vervolgens via "Joegoslavisch" en Bosnisch-Servisch grondgebied worden aangevoerd. In het verleden hebben met name de Bosnische Serviërs een deel van dit gas afgetapt voor eigen gebruik; er is geen enkele garantie dat dit niet opnieuw zal gebeuren. Een ander probleem vormt het feit dat de Bosnische regering nog een schuld heeft van ruim 100 miljoen US dollar aan de Russische aardgasmaatschappij. Om die reden had de betreffende maatschappij de gasleveranties enige tijd opgeschort. De Bosnische regering weigerde evenwel te betalen voor niet ontvangen gas. Overigens is dit probleem vermoedelijk opgelost bij een recent bezoek van de Bosnische premier Silajdzic aan Moskou.

De Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS) hebben het afgelopen weekeinde een aantal burgerdoelen in Moslim-gebied beschoten met zware artillerie. Naar aanleiding daarvan hadden Bosnische regeringsfunctionarissen, die tevoren reeds twijfels hadden geuit aan de Servische onderhandelingsbereidheid, opnieuw bedreigd verdere medewerking aan het vredesproces op te schorten. Ook op politiek gebied blijft er sprake van grote verdeeldheid tussen de strijdende partijen. Zo stelde de Amerikaanse bemiddelaar Holbrooke voorafgaande aan de aankondiging van het bestand, dat er diepe onenigheid blijft bestaan over territoriale kwesties en wat werd omschreven als "constitutionele zaken". Met name dit laatste is opmerkelijk, omdat begin september in New York reeds een overeenkomst is gesloten over de uitgangspunten van de toekomstige Bosnische staatsinrichting. De uitspraak van Holbrooke moet worden gezien in het licht van de sterk uiteenlopende interpretaties die de strijdende partijen aan het akkoord van New York hebben gegeven. Tegen die achtergrond blijft het onwaarschijnlijk dat dit akkoord daadwerkelijk de basis heeft gelegd voor een vredesregeling.

De afgelopen dagen hebben alle partijen in het Bosnische conflict hun militaire inspanningen geïntensiveerd met als mogelijk doel de uitgangsposities voor eventuele vredesonderhandelingen te elfder ure nog te verbeteren. Zo hebben de VRS naar eigen zeggen de vorige maand verloren stad Kljuc heroverd. Bovendien hebben zij offensieve operaties ingezet in de Posavina-corridor, de enige verbinding tussen de "Servische" gebieden in oost- en west-Bosnië, kennelijk met als doel deze corridor te verbreden. De Bosnische regeringstroepen (ABiH) blijven pogingen doen het Ozren-gebergte ten zuiden van de stad Doboj volledig onder controle te krijgen. Ook ten zuidoosten van Sarajevo blijft sprake van confrontaties tussen ABiH en VRS. Tenslotte zijn er aanwijzingen dat er opnieuw eenheden van de Kroatische reguliere strijdkrachten (HV) zijn overgebracht naar Bosnië-Herzegovina, met name naar het gebied rond Bihac.

Er zijn tevens aanwijzingen dat zowel de VRS als de ABiH hun eenheden in de omgeving van de Sapna-vinger versterken. Onduidelijk is wie het initiatief voor deze maatregelen heeft genomen, maar het meest voor de hand ligt dat de ABiH zich wil voorbereiden op een Servische aanval in dit gebied. De verbinding tussen de Servische gebieden in noordoost- en zuidoost-Bosnië is vaak problematisch, vooral in winterse omstandigheden, omdat de belangrijkste wegen in dit gebied over door de ABiH gedomineerd gebied voeren. Een geslaagde aanval van de VRS op het Sapna-gebied zou deze problemen aanzienlijk verlichten. Bovendien zou zo'n succes de VRS in staat stellen eventuele aanvallen op de omgeving van Tuzla beter te ondersteunen. Zelfs blijft de mogelijkheid bestaan dat de VRS

alsnog zal proberen ten zuiden van Tuzla een nieuwe oost-west corridor te bevechten; ook in dat kader zou controle over Sapna en omgeving voor de VRS gewenst zijn.

Volgens een melding van [REDACTED] in het voormalige Joegoslavië is de bevelhebber van het Vijfde Korps van de ABiH, Dudakovic, licht gewond geraakt tijdens een gevecht met (Bosnisch-)Kroatische (HVO-)eenheden. Verdere details ontbreken, maar er is gemeld dat bij deze strijd drie Moslims en vier Kroaten zijn gedood. Hoewel nog onduidelijk is of het hier een bewuste aanslag op Dudakovic betrof, onderstreept het bericht de oplopende spanningen tussen Moslims en Kroaten in de omgeving van Bihac (waar het Vijfde Korps gelegerd is). Aanleiding voor deze spanningen is het feit dat de Kroaten een territoriale verbinding tussen het Vijfde Korps en ABiH-eenheden in centraal-Bosnië willen verhinderen en bovendien sommige delen van de Bihac-enclave onder eigen bestuur willen stellen. Mede gezien eerdere wrijvingen tussen beide bevolkingsgroepen bij Bihac (zo is de Kroatische opperbevelhebber bij Bihac eind vorig jaar door Moslims om het leven gebracht) wordt aangenomen dat de samenwerking in deze regio problematisch zal blijven; dit zal ook negatieve invloed uitoefenen op de onderlinge samenwerking elders in Bosnië-Herzegovina.

Vermoedelijk staan recente meldingen dat nieuwe HV-eenheden naar het gebied rond Bihac zijn overgebracht, mede in relatie met deze spanningen. De status van deze eenheden is overigens onzeker. Er bestaat een VN-resolutie die de aanwezigheid van buitenlandse troepen in Bosnië-Herzegovina, anders dan in VN-kader, verbiedt. De Bosnische regering rechtvaardigt de aanwezigheid van reguliere HV-eenheden in andere delen van Bosnië-Herzegovina echter met een formeel akkoord aangaande Kroatische militaire assistentie aan de Bosnische troepen. Indien de versterking van de HV in Bihac echter inderdaad het gevolg is van onderlinge spanningen, moet worden aangenomen dat deze eenheden niet op Bosnisch verzoek naar Bosnisch grondgebied zijn overgebracht.

Kroatië

Servische en Kroatische functionarissen hebben de overeenkomst die vorige week in Erdut (oost-Slavonië) over de Kroatische Sector Oost is gesloten verschillend uitgelegd. Het hoofd van het stafbureau van de Kroatische president Tudjman, Sarinic, die namens Kroatië de onderhandelingen heeft gevoerd, heeft andermaal onderstreept dat een definitieve regeling voor de politieke toekomst van oost-Slavonië uiterlijk op 30 november dient te zijn gerealiseerd. Kroatië wil een dergelijke regeling nog gesloten zien vóór afloop van het mandaat van UNCRO (dat op de genoemde datum verloopt), omdat het geen intentie heeft het mandaat te verlengen. Sarinic verwierp de mogelijkheid van een referendum over de politieke toekomst van oost-Slavonië in Sector Oost, zoals vorige maand van Servische zijde was voorgesteld. Uit zijn opmerkingen kan worden opgemaakt dat Kroatië geenszins de mogelijkheid van een militair optreden tegen Sector Oost uitsluit, als niet vóór eind november een akkoord is gesloten over de herintegratie van dat gebied in het Kroatische staatsverband.

De belangrijkste onderhandelaar aan Servische zijde, Milanovic, heeft gesteld dat het document van Erdut slechts een aantal richtlijnen geeft en geen akkoord is in formeel-juridische zin. Hij stelde dan ook dat zijn delegatie zich nergens aan gebonden acht en, integendeel, grote bezwaren heeft tegen sommige passages in het document van Erdut. Daarnaast heeft hij geprotesteerd tegen het feit dat de

Kroatische regering niet bereid was garanties voor de rechten van etnische Serviërs in het document op te nemen. De uitspraken van Milanovic onderstrepen dat de Serviërs uit oost-Slavonië zich nog steeds niet willen neerleggen bij een herstel van de Kroatische soevereiniteit over het gebied. Naar verwachting zullen de vervolgonderhandelingen (die naar verluidt dezer dagen in Zagreb zullen worden hervat) nog moeizaam verlopen. Mede gezien bovengenoemde uitspraken van Sarinic blijft een Servisch-Kroatisch gewapend conflict in oost-Slavonië tot de mogelijkheden behoren.

Servië/Montenegro

In "Joegoslavische" media wordt erop gezinspeeld dat de vestiging van een corridor over land van Sarajevo naar Gorazde, één van de Bosnische eisen voor een staakt-het-vuren, een voorbode is voor een verbinding tussen centraal-Bosnië en de regio-Sandzak in het Servisch-Montenegrijns grensgebied ten oosten van Gorazde. In Sandzak leeft een moslim-minderheid die door het "Joegoslavische" bewind wordt gediscrimineerd. In dat kader hebben "Joegoslavische" media in het verleden melding gemaakt van contacten tussen de Bosnische Moslims en hun geloofsgenoten in zowel Sandzak als de Servische, voormalig autonome provincie Kosovo. Hoewel er inderdaad bepaalde banden tussen genoemde gemeenschappen bestaan, is er geen reden om aan te nemen dat de vestiging van een corridor tussen Sarajevo en Gorazde tot genoemde verbinding met de Sandzak-regio zal leiden. Vermoedelijk hebben de genoemde berichten vooral tot doel in te spelen op de door het "Joegoslavische" regime gecultiveerde vrees onder de bevolking voor "omsingeling" door islamitische krachten.

Zoals reeds eerder gemeld, hebben NAVO-vliegtuigen vorige week drie raketaanvallen uitgevoerd op, wat werd gepresenteerd als aanstraling door Bosnisch-Servische doelzoekradars. Nader onderzoek heeft aangegeven dat naar alle waarschijnlijkheid twee van deze aanvallen zijn uitgevoerd naar aanleiding van radaremissies die niet uit Bosnië-Herzegovina zelf afkomstig waren. Eén daarvan was vermoedelijk afkomstig van een SA-6 site in Montenegro, de ander van een zelfde wapensysteem in Hongarije. In het verleden waren er reeds vaker incidenten met betrekking tot vliegtuigen die betrokken zijn bij NAVO-operaties rond Bosnië-Herzegovina. Zo is het aannemelijk dat in een aantal gevallen onopzettelijk het luchtruim van "Joegoslavië" is geschonden. Dergelijke incidenten kunnen leiden tot "Joegoslavische" reacties van militaire aard tegen de betrokken vliegtuigen.

Een recent [redacted] onderzoek naar de economische situatie in "Joegoslavië" en de Bosnisch-Servische republiek concludeert dat de economische crisis in Servië voortduurt. Naast de economische sancties wordt deze crisis versterkt door het wanbeleid van de regerende Socialisten, die bijvoorbeeld nog altijd geen aanvaardbaar privatiseringsprogramma hebben weten te presenteren. De productie van de "Joegoslavische" industrie is in de eerste helft van dit jaar weliswaar met 10% toegenomen, maar daarvoor wordt slechts 25% van de capaciteit benut. De inflatie bedraagt ongeveer 50% op jaarbasis. Met het gemiddelde netto-loon kan slechts de helft van de gemiddelde kosten voor levensonderhoud worden gedekt. Terugkeer van de hyperinflatie en een volledige ineenstorting van de economie blijft op korte termijn evenwel onwaarschijnlijk. De economische situatie in "Joegoslavië" is volgens het rapport echter dermate slecht, dat opheffing van de VN-sancties tegen het land om economische redenen van het grootste belang blijft. Overigens zou ook na opheffing van die sancties een economisch herstel lange tijd en grote investeringen vergen.

Opmerkelijk is overigens dat het [REDACTED] rapport (ook) op economisch gebied uiteenlopende tendensen onderscheidt tussen Servië en Montenegro. Waar eerstgenoemde republiek vooral aansluiting zoekt met Midden-Europa en de landen van de voormalige Sovjet Unie, richt Montenegro, dat vooral inkomsten verwerft uit handel en toerisme, zich vooral op de landen rond de Middellandse Zee en West-Europa. Deze economisch divergentie zal de bestaande politieke wrijvingen tussen Servië en Montenegro op termijn zonder enige twijfel verder kunnen verscherpen.

Hoe weinig rooskleurig de economische situatie in "Joegoslavië" ook is, die in de Bosnisch-Servische gebieden ("RS") is nog vele malen slechter. De prijzen voor levensonderhoud zijn daar in de eerste helft van 1995 met bijna 75% gestegen. De "RS" kampt met aanzienlijke geldtekorten, niet in de laatste plaats omdat VRS-bevelhebber Mladic heeft afgedwongen dat de beschikbare dinars primair worden gebruikt om de Bosnisch-Servische militairen te betalen. Een klein deel (10%) van de Bosnisch-Servische bevolking bezit -door de controle over de smokkel van olie, tabak en voedsel- meer dan 70% van de rijkdom in de "RS". Het overige deel leeft op of onder het bestaansminimum. Door tekorten aan zaaigoed en kunstmest dreigt het komende jaar de voedselproductie sterk terug te lopen. Er is echter geen reden om aan te nemen dat de slechte economische situatie de compromisbereidheid bij de politieke leiding van de "RS" zal vergroten.